

۱۰۰ سال بسکتبال

برش هایی از تاریخ اجتماعی بسکتبال ایران
یاد و خاطره ها
با نگاهی به سیر تاریخی بسکتبال در جهان

افشین رضاپور

به نام خداوند بخشنده مهربان

۱۰۰ سال بسکتبال

برش‌هایی از تاریخ اجتماعی بسکتبال ایران
یادها و خاطره‌ها
با نگاهی به سیر تاریخی بسکتبال در جهان

افشین رضاپور

نشر آونگ

سرشناسه	: رضاپور، افشین، ۱۳۵۰ -
عنوان و نام پدیدآور	: ۱۰۰ سال بسکتبال: برش‌هایی از تاریخ اجتماعی بسکتبال ایران، یادها و خاطره‌ها، با نگاهی به سیر تاریخی بسکتبال ایران / افشین رضاپور.
مشخصات نشر	: تهران: نشر آونگ، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	: ۲۵۶ ص: مصور، جدول.
شابک	: ISBN 978-600-7949-10-8
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیپا.
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۲۵۵.
عنوان دیگر	: برش‌هایی از تاریخ اجتماعی بسکتبال ایران، یادها و خاطره‌ها، با نگاهی به سیر تاریخی بسکتبال ایران.
عنوان گسترده	: صد سال بسکتبال.
موضوع	: بسکتبال -- ایران -- تاریخ Basketball--Iran--History
موضوع	: بسکتبال -- تاریخ Basketball--History
موضوع	: بسکتبال -- تیم‌ها Basketball teams
موضوع	: بسکتبال برای دختران Basketball for girls
موضوع	: بسکتبال -- جنبه‌های اجتماعی Basketball--Social aspects
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۹۷ / ۹ / الف / ۷۲ / ۷۸۸۵ GV
رده‌بندی دیویی	: ۷۹۶ / ۳۲۳۰۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۲۸۶۰۳۳

بیاید به حقوق دیگران احترام بگذاریم

دوست عزیز، این کتاب حاصل دسترنج چندین ساله مؤلف، مترجم و ناشر آن است. تکثیر و فروش آن به هر شکلی بدون اجازه از پدیدآورنده، کاری غیراخلاقی، غیرقانونی و غیرشرعی و کسب درآمد از دسترنج دیگران است، نتیجه این عمل نادرست، موجب رواج بی‌اعتمادی در جامعه و بروز پیامدهای ناگوار در زندگی و محیطی ناسالم برای خود و فرزندانمان می‌گردد.

تهران - سه راه طالقانی، خیابان خواجه نصیر طوسی، خیابان شهید محمدعلی مقدم، پلاک ۷۹ طبقه دوم • تلفن ۴-۷۷۵۲۵۶۸۲ • فاکس ۷۷۶۳۲۷۰۹ • وبگاه • www.elmoharekat.com • ایمیل nashre.avang@gmail.com

۱۰۰ سال بسکتبال

افشین رضاپور

حروف‌نگار و صفحه‌آرا: رنیا شاهروردیان

طراح جلد: واگرایک شاهروردیان

عکس‌های روی جلد: اشکان مهریار (از راست: حامد حدادی، ابوالفضل صلیبی و صمد نیکخواه بهرامی) نشر آونگ

چاپ اول، ۱۳۹۷، تعداد ۱۰۰۰ نسخه

«همه حقوق برای مؤلف محفوظ است»

قیمت ۲۵۰۰۰ تومان

شابک ۸-۱۰-۷۹۴۹-۶۰۰-۹۷۸ ISBN: 978-600-7949-10-8

فهرست مطالب

۷	یادداشت نویسنده
۱۰	پیام رئیس فدراسیون بسکتبال
۱۱	گروه خیرین بسکتبال
۱۳	پیشگفتار
۱۷	سرآغاز: بازی با توپ

بخش اول: تأملی تاریخی

۲۹	فصل ۱: از عهد ناصری تا المپیک
۳۴	— رونق بسکتبال در جامعه ایرانی
۳۷	— بسکتبال در المپیک
۳۸	— پرتاب ایران در ارتفاع سید
۴۱	فصل ۲: دوران تحول
۴۵	— یک دهه با «کمال» افتخار
۴۷	— سه تفنگدار
۴۸	— بسکتبالیست هنرمند
۵۰	— داستان هارلم
۵۱	— ورود دانشگاه به زمین بازی
۵۲	— شکوفایی در شهرستان‌ها
۵۳	— رقابت شمالی‌ها
۵۴	— بسکتبال در خوزستان
۵۵	— نوحاسته‌ای از آبادان
۵۷	— بسکتبال دو قطبی
۵۹	— سفر به سوربن و حادثه تلخ سال ۱۳۳۶
۶۰	— مشهد میزبان نسل نو
۶۱	— پرورش استعداد در مدرسه حاجی قوام
۶۳	— بسکتبال تبریز

۶۴	— آغاز رقابت‌های اروپا
۶۵	— پیدایش NBA
۶۵	— آسیا درگیر جنگ
۶۶	— غیبت بلای جان پیشرفت
۶۹	فصل ۳: بسکتبال، مقبولیت اجتماعی
۶۹	— از بازی در سیلان تا درخشش مقابل چکسلواکی
۷۰	— دولتی شدن بسکتبال
۷۴	— اسطوره‌ها
۷۶	— قهرمانی با قلبی سرشار از محبت
۷۶	— یک استاد رهنما
۷۸	— نسل ماندگار
۷۹	— چالش‌های جدید
۸۰	— بسکتبال جهان در آن دوران
۸۱	فصل ۴: بازبودن دنیا
۸۴	— سال بازی‌های آسیایی
۸۵	— سال سازندگی
۸۶	— مینی بسکتبال
۸۶	— حادثه جام عمران
۸۷	— اسلحه مخفی
۸۹	— به سوی حرفه‌ای سازی
۸۹	— قطب تازه بسکتبال
۹۱	— پایتخت بسکتبال ایران
۹۲	— موج نو با راه آهن
۹۳	— کارهای آکادمیک در بسکتبال
۹۴	— اولین بازیکن بالای ۲ متر
۹۵	— دستمزدهای کلان
۹۶	— آرامنه ایران در بسکتبال
۹۸	— تحولات آسیایی‌ها
۹۹	— نفره‌ای که در مونیخ ماند
۱۰۱	فصل ۵: نقطه، سرخط
۱۰۱	— پیروزی بزرگ
۱۰۳	— طرح‌های جدید در ورزش

- ۱۰۶ فترت طولانی
- ۱۰۷ تحولات جهانی بسکتبال بعد از انقلاب
- ۱۰۹ بلوک شرق در NBA
- ۱۱۰ تیم رؤیایی
- ۱۱۰ فراتر از مرزها
- ۱۱۲ تحولات دهه ۹۰ میلادی
- ۱۱۲ بازگشت باشگاه‌ها به بسکتبال ایران
- ۱۱۳ دورخیز بسکتبال اصفهان با ذوب آهن
- ۱۱۴ ایران در غرب آسیا
- ۱۱۷ **فصل ۶: دوران طلایی**
- ۱۱۹ نسل طلایی
- ۱۱۹ از دست دادن فرصت جهانی
- ۱۲۰ افتخاری بعد از ۵۵ سال
- ۱۲۱ اسکار بسکتبال
- ۱۲۱ ادامه درخشش
- ۱۲۲ فرایند توسعه و سال‌های بردمجوی
- ۱۲۴ برداشتن تجربه
- ۱۲۶ قهرمانی جهان
- ۱۲۸ آسیا همچنان درجا می‌زند
- ۱۳۰ آغاز کار با مربی ایرانی

بخش دوم: زنان، رسانه و تحولات بسکتبال

- ۱۳۵ **فصل ۷: تولد ستاره در مدارس**
- ۱۳۷ اقتدار دختران بسکتبال تهران
- ۱۳۹ سفر به شرق دور
- ۱۴۰ فاصله دختران با حریفان
- ۱۴۱ تولد یک ستاره
- ۱۴۲ نوجوان آبادانی
- ۱۴۳ دختران بسکتبال بعد از انقلاب
- ۱۴۵ بازی‌های کشورهای اسلامی
- ۱۴۶ دوران جدید
- ۱۴۹ حضور دوباره ایران

۱۵۳	فصل ۸: اثرات بین‌المللی بسکتبال
۱۵۵	— یک ۲۱۸ سانتی متری تاریخ
۱۵۷	— تلخ و شیرین‌های کاپیتان
۱۵۹	— سلطان اسلم دانک
۱۶۰	— پلنگ بسکتبال آسیا
۱۶۱	— دو رگه‌ها
۱۶۳	— سیاست‌های لیگ با خارجی‌ها
۱۶۴	— ۲ تیم ملی در یک زمان
۱۶۷	فصل ۹: فعالیت‌های رسانه‌ای در بسکتبال
۱۶۸	— روزنامه‌ها، مجلات، تلویزیون، رادیو و اینترنت
۱۷۱	— بسکتبال در نشریات ایران
۱۷۷	فصل ۱۰: بسکتبال سه نفره
۱۷۹	— کاتالیزور ۳ نفره
۱۸۱	— دورنمای خوب
۱۸۲	— المپیک

بخش سوم: عناوین، افتخارات، نام و یادها

۱۸۵	فصل ۱۱: سابقه باشگاه‌های ایرانی در بسکتبال آسیا
۱۸۵	— مهران پرافتخارترین
۱۸۷	— از قهرمانی در آسیا تا انحلال
۱۸۷	— ادامه انحلال تیم‌ها با فولاد ماهان
۱۸۷	— پتروشیمی بندر امام در جستجوی جام آسیا
۱۹۲	— عناوین تیم‌ها
۲۱۲	— داوران بسکتبال ایران در آسیا
۲۱۷	— جمع‌بندی

بخش چهارم: آن روزها به روایت تصویر

۲۵۶	درباره نویسنده
-----	----------------

یادداشت نویسنده

دغدغه اصلی من این بود تاریخ بسکتبال ایران را از صفحات میانی آن شروع نکنم و یک بار برای همیشه، با به کار بستن یک روش تاریخی، با اتکا به داده‌ها و روایت‌ها، تاریخ این ورزش را از ابتدا بنویسم. این روایت‌ها براساس اسناد، گزارش‌ها، کتاب، روزنامه‌ها و مجلات و همچنین گفتگوهای متعدد با نسل‌های مختلف بسکتبال استوار شده است.

مدعی نیستم که توانسته باشم پرونده همه ادوار تاریخی که در فصل‌های این کتاب آمده است را بسته باشم، از این رو، کتاب ۱۰۰ سال بسکتبال ایران ممکن است کاستی‌هایی در چاپ نخست خود داشته باشد که با اصلاح این اشکالات در چاپ‌های بعدی، اطلاعات کامل‌تری در اختیار خوانندگان قرار خواهد گرفت.

کتاب ۱۰۰ سال بسکتبال، با مروری کوتاه و مطالعه‌ای بر سیر تاریخی بازی در تاریخ مردم‌شناسی آغاز می‌شود که در آن به اهمیت «بازی با توپ» در کتاب «مردم‌شناسی ورزش» اثر کندال بلانچارد اشاره شده است. اطلاعات تاریخی با مشاهده آثار ماقبل تاریخی بازی، ما را با نکاتی که در فصل‌های بعدی این کتاب درباره ابداع بسکتبال از نظر می‌گذرد، آشنا تر می‌کند. بازی‌هایی که اغلب هویتی آیین‌گونه داشتند و در کتاب‌های متعدد بسکتبال تاکنون، در خصوص ابداع بسکتبال و الهام گرفتن از این بازی‌ها در پدید آوردن بازی مدرن سخن رفته است. بنا به نوشته بلانچارد، آیین‌ها بعدی از فرهنگ هستند و می‌توان آن‌ها را وجهی نمادین از فعالیت‌های اجتماعی دانست که ماهیت مهارتی ندارند. تعدادی از این آیین‌ها در قالب بازی‌های گروهی درآمدند و نام‌هایی روی آنها گذاشته شد که از ماقبل تاریخ تاکنون برای ما آشنا هستند. بازی‌هایی که از دیرباز بسکتبالیست‌ها با نام آنها در مقدمه بسیاری از کتاب‌ها آشنا شدند و معمولاً با نام‌هایی مثل «پوک تا پوک» در میان اولمک‌های مکزیک، یا (پاتو) در میان گله‌داران آرژانتینی و (اولامالیتزلی) در قبایل آرتک‌های مکزیک، همراه است که در قبایل آمریکای مرکزی متداول بود.

«در این بازی باید بازیکنان توپی را وارد یک حلقه سنگی می‌کردند».

همان‌گونه که در صفحات بعدی این کتاب به آن اشاره شده است، ورزش در میان مردمان اولیه تاریخ، دارای معانی بسیاری بوده است. اما تعداد زیادی از محققان قرن بیستم هرگز کلمه ورزش را به صورت منفرد تعریف نمی‌کنند. بنابر دیدگاه این افراد همان‌گونه که تکامل

دینی، سیاسی و یا تکنولوژیک وجود دارد، تکامل ورزشی نیز وجود دارد و این تکامل در ورزش از اواخر قرن نوزدهم با ابداع ورزش‌های مدرن و رقابتی پدید آمد.

با ابداع بسکتبال توسط جیمز نای اسمیت^۱، مفاهیم مختلفی از مراسم آیینی ماقبل تاریخی تداعی می‌شود که منشأ آنها از «بازی با توپ» در قبایل آمریکای میانه است. در بررسی بسکتبال، پیدایش و سیر پیشرفت این ورزش در جهان، آنچه برای ما اهمیت دارد جایگاه بسکتبال در میان ورزش‌های مدرن و رقابتی از اواخر قرن نوزدهم به بعد است و در این صدواندی سال، ابتدا به تاریخچه پیدایش بسکتبال سری زدیم و برخی از جزئیات تاریخی پیدایش بسکتبال و نفوذ این ورزش را در جوامع مختلف مرور کردیم.

ورود به تاریخ ایران در این کتاب، بعد از مرور کوتاهی بر بازی‌های با توپ ماقبل تاریخ و بررسی ماهیت ورزش‌های مدرن، همزمان با پیدایش بسکتبال یعنی برابر با سال ۱۲۷۰ شمسی و در عهد ناصری اتفاق افتاده است.

همزمان با ابداع و گسترش ورزش‌های رقابتی در آمریکا و اروپا و حیات دوباره المپیک جدید، ایران در آستانه تحولات عظیم اجتماعی قرار دارد و بعد از سال‌ها پادشاهی قاجار، دوران سلطنت پهلوی آغاز می‌شود که طبق برخی روایت‌ها، بسکتبال برای نخستین بار طی سال‌های جابه‌جایی قدرت دودمان قاجار و در آغاز نظام پادشاهی پهلوی، وارد ایران شده است.

در فصل‌های بعد به تفصیل درباره سیرتاریخی بسکتبال و پیشرفت این ورزش به تفکیک در دهه‌های مختلف سخن به میان آمده است و همزمان با دستاوردهای جدید در داخل کشور، نگاهی هم به تحولات فزاینده بسکتبال در جوامع جهانی از جمله تیم‌های آسیایی صورت گرفته و به امروز رسیده است.

تلاش من برای جمع‌آوری مطالب این کتاب متکی به منابع عینی بود و گاهی برای یک دوره تاریخی بسکتبال ایران از برخی نقل قول‌ها و عبارات خلاصه و ساده‌شده استفاده کردم که خواننده بتواند با فهم بیشتری اتفاقات یک دوره را دنبال کند. جمع‌آوری بسیاری از گفتگوهای پیشکسوتان بسکتبال از آرشیو رادیو ورزش، که به‌عنوان تاریخ شفاهی بسکتبال منبع قابل اهمیتی است، از دیگر کارهای مربوط به جمع‌آوری اطلاعات این کتاب است که طی دوره نسبتاً طولانی توسط برنامه‌هایی که خودم در این شبکه داشتم و با افراد پیشکسوت زیادی صحبت کردم، صورت گرفته است و برای نخستین بار به صورت تاریخ مکتوب درآمده

است.

متأسفانه در طول گردآوری مطالب این کتاب برخی هیأت‌های استانی آرشیو دقیقی از تاریخچه بسکتبال استان یا اسامی طبقه‌بندی شده از بازیکنان و نسل‌های بسکتبال از آغاز تاکنون را در اختیار نداشتند. حتی تیم‌های باشگاهی با عمر و سابقه کمتر از ۲۰ سال نیز از نکاتی همچون اولین سال ورود خود به عرصه بسکتبال بی‌اطلاع بودند، که این موارد فقر شدید اطلاعات در زمینه تیم‌داری باشگاه‌های ما را می‌رساند که فاقد بانک اطلاعات هستند و امیدوارم برای دوره‌های بعدی چاپ این کتاب، این مشکلات برطرف شود.

در طول مطالعه کتاب ۱۰۰ سال بسکتبال، ممکن است به مواردی برخورد کنید که خالی از تناقض و ابهام نیست و آن به این دلیل است که اطلاعات تاریخی در موارد بسیار نادری به صورت کلی روایت شده و تاریخ رویدادها معمولاً متفاوت ثبت یا گفته شده است. با این حال حتی تضاد در تحلیل تاریخی بر سر یک موضوع بر پویایی آن افزوده است، هر چند در یک بررسی تاریخی، که برخی دیدگاه‌های اجتماعی در آن مستتر است، پایانی وجود ندارد. اطلاعات تاریخی در کتاب به صورت روند اطلاعات افواهی سعی شده است از چند جنبه مورد بررسی و به صورت روایتی توسط افراد گوناگون در اختیاران قرار بگیرد تا ابهامات برخی دوره‌ها در حد زیادی برطرف شود.

امیدوارم این کتاب با محتویات تاریخ ۱۰۰ سال بسکتبال ایران مورد توجه و پسند شما قرار بگیرد و نگاه نقادانه شما به فصل‌های متعدد آن ضمن دلگرمی من برای دقت بیشتر، کمک و راهنمایی‌ام کند تا بتوانم در این حوزه خطیر بیشتر تلاش کنم و برای چاپ‌های بعدی، مجموعه کامل‌تری از تاریخ بسکتبال ایران را در اختیاران قرار دهم.

پیام رئیس فدراسیون بسکتبال

این کتاب بر اصول اجتماعی، تاریخی و علمی بسکتبال تأکید دارد و متکی بر دستاوردهای ارزشمند تجربی و تحقیقاتی تدوین شده است که جای خالی آن در بسکتبال ایران احساس می‌شد. این کتاب روایتی از تاریخ غنی بسکتبال ایران طی بازه زمانی ۱۰۰ ساله است و نویسنده به وجه تاریخی رویدادها و اتفاقات آن در دهه‌های متمادی وفادار مانده است. خود من در پایان هر فصل راغب بودم تا فصل بعدی را زودتر بخوانم و با بخش‌های تازه‌ای از مطالب ارزنده کتاب آشنا شوم که به نظرم نثر روزنامه‌ای و محاوره‌ای نویسنده که حاصل تجربیات وی در عرصه مطبوعات کشور است به روان بودن و سادگی انتقال مطالب کمک کرده است و اطلاعات بدون پیچیدگی‌های زبانی در اختیارمان قرار می‌گیرد.

یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های این کتاب گشودن دریچه‌های تاریخی، اجتماعی و علمی بسکتبال است که این امر با ضرورت پیوندیابی نسل‌های بسکتبال به خوبی صورت گرفته است. متأسفانه با وجود اهمیت پیوند نسل‌ها در پیشرفت و استفاده از تجربیات گذشتگان برای رشد سریع‌تر و رسیدن به جایگاه مناسب بسکتبال ایران، هنوز در این زمینه با مشکلات زیادی روبه‌رو هستیم. جامعه بسکتبال در کنار موارد فنی و دستیابی به دانش، به گفت‌وگو و بازتولید خاطره‌ها نیاز دارد که هر کدام باعث تحکیم روابط و دوستی‌ها در جامعه خواهد شد و همدلی و هم‌زبانی را ترویج می‌دهد. شناخت فرهنگ و معرفت با استفاده از کتاب و محصولات فرهنگی همراه با استمرار این حرکت با یافته‌ها و پژوهش‌های علمی، نقش ارزنده‌ای برای انطباق دستاوردهای تاریخی و علمی دارد و زمینه بسیار مناسبی را برای انتقال مؤثر تجارب علمی و عملی نزد مدیران و مربیان و بازیکنان و داوران بسکتبال فراهم می‌کند.

فدراسیون بسکتبال ضمن ارج نهادن به کارهای فرهنگی از مؤلفان و اساتید متخصص و مترجمان دعوت می‌کند به منظور همکاری در نشر اطلاعات سودمند و مورد نیاز جامعه بسکتبال این فدراسیون را در جریان کارهای ارزشمند تحقیقاتی و علمی و فرهنگی خود قرار دهند.

دکتر رامین احمدی طباطبایی

رئیس فدراسیون بسکتبال

گروه خیرین بسکتبال

گروه خیرین بسکتبال متشکل از تعدادی از پیشکسوتان و دست اندرکاران بسکتبال است که انگیزه اصلی نوشتن کتاب «۱۰۰ سال بسکتبال» را با هدف ارج نهادن به نام و کسوت ورزشکاران تاریخ بسکتبال به وجود آورده است. این گروه از سال ۱۳۹۴ فعالیت‌های خود را برای امور عام‌المنفعه در بسکتبال به ویژه برای پیشکسوتان نیازمند این ورزش و امور فرهنگی بسکتبال آغاز کرد.

خیرین ورزش افرادی هستند که برای توسعه منابع ورزشی یا کمک‌های خیرخواهانه اقدام می‌کنند و در کنار نهادها و دستگاه‌های دولتی اما بدون استفاده از کمک‌های ساختارهای رسمی، نقش قابل توجهی در اعتلای ورزش دارند. اگر بخواهیم حرکت‌های خودجوش خیرین را با کمک‌های دولت تلفیق کنیم این حمایت‌ها بیشتر هم می‌شود اما بسیاری از این افراد به تنهایی یا به همراه گروه‌های خیراز این موضوع که دولت نمی‌تواند در تمامی بخش‌ها ورود کند آگاهند بر این اساس خیرین ورزش بدون کمک‌های دولتی یا بدون در نظر گرفتن اهداف شخصی، در اندیشه کارها و فعالیت‌های خیرخواهانه جمعی یا ملی هستند.

خوشبختانه در بسکتبال، گروهی از خیرین این ورزش تاکنون منشأ کارهای خیرخواهانه بوده‌اند و خرید خانه برای همسر و فرزندان مرحوم ایرج خدردی (پیشکسوت بسکتبال)، مهم‌ترین فعالیت خیرین بسکتبال در بدو تشکیل گروه بوده است که بدون کمک ساختارهای رسمی یا دولتی همچون فدراسیون بسکتبال و فقط با کمک اعضای گروه خیرین انجام شده است.

مشارکت‌پذیری اهالی بسکتبال که از اهالی فرهیخته ورزش ایران به‌شمار می‌آیند سبب شده است تا اعضای این جامعه خود را در سطح فکری، عاطفی و رفتاری در کنار افراد نیازمند قرار بدهند و در مقوله مشارکت اجتماعی سهیم باشند.

در کشور ما گاه این مشارکت به سوءاستفاده اشخاص در جلب مشارکت‌های مردمی، عده‌ای را بی‌اعتماد کرده است و گاه معتمدین در یک رشته ورزشی، دل‌ها را برای مشارکت‌پذیری به هم نزدیک کرده‌اند که در این میان و در بسکتبال؛ علی‌شکوری پیشکسوت بسکتبال از جمله این افراد است.

از فعالیت‌های شکوری در این گروه جمع‌آوری کمک به کودکان زلزله زده غرب ایران در سال ۱۳۹۶ بود تا اهداف گروه خیرین بسکتبال را فراتر از حیطه کارهای خیرخواهانه مختص بسکتبال نشان دهند.

هرچند کارگروه خیرین در بسکتبال ایران نوپاست اما فعالیت‌هایش تاکنون در جلب نظر خیرین بسکتبال و ورزش ایران تأثیرگذار بوده است. این فعالیت‌ها با آرمان دوره‌می بسکتبال و کمک به هم‌نوعان و هم‌بازی‌های نیازمند سال‌های دور و نزدیک در بسکتبال انجام می‌شود و شعار زیبای باهم و به‌فکرهم باشیم، سرلوحه آن است.

با اخبار امیدبخشی که از افراد خیر بسکتبال در همین ارتباط و با کمک‌های ماهیانه آنها منتشر می‌شود، یک کار جمعی با اقدامات خیرخواهانه به خوبی در حال انجام شدن است و با درصد بالایی از تضمین و اعتماد، اهالی خیر بسکتبالیست به مشارکت اجتماعی خود در زمینه نزدیک کردن دل‌ها به هم ادامه می‌دهند.

پیشگفتار

برای درک فعالیت‌های ورزشی به‌عنوان پدیدهٔ دنیای امروز باید دریابیم که بازی‌های جسمانی، تلاش‌ها و فعالیت‌های ورزشی در گذشته به چه چیزی شبیه بودند؟ توجه به دوره‌های تاریخی در ایران و کشورهای منطقه تا حریفان ورزشی مان در سطح جهانی که برای ما آشنا هستند نمونه‌های خوبی خواهند بود که اصولاً چگونه فعالیت‌های ورزشی در ساختارهای اجتماعی جای گرفتند و به‌طور روشنی در بافت فرهنگی اجتماعی که در آن به‌وجود می‌آیند، متصل می‌شوند.

شناخت ما در هر دوره تاریخی به لحاظ زمانی و مکانی از فعالیت‌های ورزشی بستگی به زندگی اجتماعی افرادی دارد که ما آنها را می‌شناسیم و پیش از دورهٔ ما، آنها را ایجاد و تعریف کرده و در تجربیات روزمرهٔ خود بکار بستند. همانطور که نظریات انتقادی پیشنهاد می‌کنند، بسیار مهم است که بدانیم چگونه افراد از قدرت و منابع خود استفاده می‌کردند و وقتی با یکدیگر در تکیه‌بودند تا فعالیت‌های جسمانی را ایجاد و در آن مشارکت کنند که با نیازها و سلیقه‌های شان متناسب باشد (۳).

وقتی تاریخچه فعالیت‌های ورزشی را بررسی می‌کنیم، تاریخ‌ها و اسامی مهم‌ترین بخش اطلاعات نیستند در عوض، ما ابتدا به این‌که کدام یک از فعالیت‌های ورزشی، اطلاعاتی را در مورد روابط اجتماعی و زندگی روزمره در بین مردم در زمان‌ها و مکان‌های خاص در اختیارمان قرار می‌دهند، توجه می‌کنیم.

جی کوکلی^۱ در کتاب «ورزش در جامعه» می‌نویسد: «وقتی به تاریخ فکر می‌کنیم، ما نیز مانند بسیاری در مورد تقدم و تاخر رخدادها تاریخی، می‌اندیشیم که یکدیگر را می‌سازند و به تدریج سبب هدایت به سوی جامعه‌ای بهتر و جدیدتر می‌شوند». حتی واژه‌شناسی مورد استفاده در بسیاری از مباحث تاریخی منجر می‌شود که این‌گونه فکر کنیم. برای نمونه، بسیاری از گزارش‌های تاریخی سرشار از منابع و مراجع برای جوامعی هستند که قدیمی یا جدید، بدوی یا متمدن، توسعه نیافته یا توسعه یافته، صنعتی یا غیرصنعتی هستند. این واژه‌شناسی بیان می‌کند که تاریخ در حال حرکت در جهت خاصی است و در طول حرکت،

کارها بهبود می‌یابد و جدیدتر و توسعه‌یافته‌تر می‌شود.

در نگارش این اثر به همین دوره‌ها توجه شده است و هر دهه‌ای که از عمر بسکتبال گذشت، حرکت‌ها بهبود پیدا کرد اگرچه در دوره‌هایی نیز شاهد توقف فعالیت‌ها بوده‌ایم و روند بسکتبال از حرکت بازایستاده است.

آغاز بسکتبال در ایران تاریخ مستند و قابل دفاعی ندارد و حدود ۲۰ سال از تاریخ این ورزش در ایران به قطعه‌ای گمشده مانند است اما یادآوری بازی‌های المپیک ۱۹۴۸ لندن همواره به فعالیت‌های بسکتبال در ایران رسمیت بخشیده است و به برجسته‌سازی فعالیت‌ها بعد از حضور بسکتبال در المپیک کمک کرده است.

۷۰ سال پرفراز و نشیب از المپیک ۴۸ لندن تا امروز، نسل‌های گوناگون بسکتبال برای به حرکت درآوردن و تکامل بسکتبال در ایران تلاش کردند. این ۷ دهه در این کتاب در فصل‌های متعدد بررسی شده است.

دوره نخست، حضور در المپیک در میان ورزش‌های مدرن که در دوره تجدیدنخواهی، بسکتبال به‌عنوان یک ارزش اجتماعی مطرح شد.

در دوره دوم، مدارس و آموزشگاه‌ها طلایه‌دار حرکت بسکتبال می‌شوند و این ورزش مقبولیت اجتماعی خود را در میان نوجوانان و نوجوانان جامعه ایرانی پیدا می‌کند.

در دوره سوم، بسکتبال سازمان‌یافته‌تری را در باشگاه‌ها و دانشگاه‌ها شاهدیم که همزمانی آن با اوجگیری بازی‌های بین‌المللی، تأثیرگذاری مطلوبی روی بسکتبال داخلی دارد و به مسافرت‌های بین‌المللی تیم‌های مختلف می‌انجامد. دو دهه چهارم و پنجم، مصادف است با انقلاب، جنگ، دوران سازندگی و اصلاحات و با وجود سال‌های متمادی سکون و حرکت اما بسکتبال همچنان به راهش در گذر نسل‌ها ادامه می‌دهد.

با پشت سر گذاشتن دهه ششم که مبنای فعالیت‌ها سازندگی در گروه‌های سنی و کارپایه‌ای در بسکتبال بود، این ورزش در دهه هفتم فعالیت خود در ایران به اوج قله بسکتبال آسیا می‌رسد.

در پیچ‌وخم حوادث بسکتبال طی این ۷ دهه بعد از المپیک ۴۸ لندن و دهه‌های پیشتر اطلاعاتی خواندنی آمده است که اطلاعات تاریخی را در روایت‌ها و خاطره‌های نسل‌های این ورزش پیوند زده است، تا از بیان یک بعدی رخداد‌های در طول حیات این ورزش جلوگیری شود.

در این جا مایلم از کسانی که در نوشتن این کتاب مرا یاری کرده‌اند سپاسگزاری کنم؛ امیر ایلیاوی و علی شکوری، ابوالفضل صلیبی و همسر ایشان خانم مرآتی، بیژن قهرمانلو،

ناصر صدری، علی مقدسیان، جمشید شریعت‌نژاد، عنایت‌الله آتشی، حمید حامی، سعید آثم، نصرت‌الله جعفریان، حسین کوشاور، علی عبدالزاده، نینا زرگرصالح، مهین کوره‌چیان، فریده هادوی، منیژه نوروزیان، فریبا داودی، عطیه گرافیان و احمد طبخی مدیر سرگرمی و تفریحات شبکه رادیویی ورزش، همچنین دادگر، آوخ، آنگینه بدلیناس و آقاجانیان که منابع با عکس‌های بسیار زیادی معرفی کردند و تعدادی از این عزیزان و پیشکسوتان بسکتبال عکس‌های اختصاصی از آرشیو شخصی خود و دیگر بازیکنان دهه‌های پیشین بسکتبال را در اختیارم نهادند.

۱۰۰ سال بسکتبال

برش هایی از تاریخ اجتماعی بسکتبال ایران

یاد و خاطره ها

با نگاهی به سیر تاریخی بسکتبال در جهان

دغدغه‌ی اصلی من این بود تاریخ بسکتبال ایران را از صفحات میانی آن شروع نکنم و یک‌بار برای همیشه، با به‌کار بستن یک روش تاریخی، با اتکا به داده‌ها و روایت‌ها، تاریخ این ورزش را از ابتدا بنویسم. این روایت‌ها بر اساس اسناد، گزارش‌ها، کتاب، روزنامه‌ها و مجلات و همین‌طور گفت‌وگوهای متعدد با نسل‌های مختلف بسکتبال استوار شده است.

کتاب ۱۰۰ سال بسکتبال، با مروری کوتاه و مطالعه‌ای بر سیر تاریخی بازی در تاریخ مردم‌شناسی آغاز می‌شود که در آن به اهمیت «بازی با توپ» در کتاب «مردم‌شناسی ورزش» اثر کندال بلانچارد اشاره شده است. اطلاعات تاریخی با مشاهده آثار ماقبل تاریخی بازی، ما را با نکاتی که در فصل‌های بعدی این کتاب درباره ابداع بسکتبال از نظر می‌گذرد، آشنا تر می‌کند. بازی‌هایی که اغلب هویتی آیین‌گونه داشتند و در کتاب‌های متعدد بسکتبال تاکنون، در خصوص ابداع بسکتبال و الهام گرفتن از این بازی‌ها در پدید آوردن بازی مدرن سخن رفته است.

مدعی نیستم که توانسته باشم پرونده‌ی همه‌ی ادوار تاریخی که در فصل‌های این کتاب آمده است را بسته باشم، از این‌رو، کتاب ۱۰۰ سال بسکتبال ایران حتما نقائصی در چاپ اول خود دارد که با پیگیری این اشکالات در چاپ‌های بعدی، اطلاعات کامل‌تری در اختیار خوانندگان قرار خواهد گرفت.

ISBN: 978-600-7949-10-8

9 786007 949108

تهران؛ سه‌راه طالقانی، خیابان خواجه‌نصیر، خیابان شهید مقدم، پلاک ۷۹، طبقه دوم
تلفن: ۷۷۵۲۵۶۸۲ | فاکس: ۷۶۳۳۷۰۹

www.elmoharekat.com
ElmoHarekat

nashre.avang@gmail.com
@ElmoHarekat